

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a helyi és
Nagyvárad utáni napok kivételével

Eszközanyag és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 8.

A munkásság kitérők visszatérésére
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Működésének és hirdetéseknek
kiadóhivatalában intézkedik.

Figyelmes olvasóknak köszönettel.

NAGYVÁRAD, okt. 3.

Zola és a művészet.

»Ne mondjátok őt költőnek; —
nyomorult vakond tarás a Parnasszus
hegye az ő lábai alatt.«

Budapesti Napló 268. szám.

Hegyhez ért a nép a pusztaság köz-
zépen és látta Mózes a rengeteg hegy
felett Isten képét lebegni. Letelepítette a
tömeget s megindult maga egyedül meg-
keresni az Istent fent a magasságban.

A nép pedig lent maradt.

És míg a nagy próféta a tizparan-
csolat betűivel Isten képét véste a kő-
táblákba, hogy megismerjék azok is, kik
hozzá emelkedni nem bírtak, addig bál-
ványt csinált lent a nép.

Bikának ábrázatát aranyból, a durva
erő képét; és tánczolt körülte és ember-
áldozatokat tett neki.

Magas hegy a művészet, melynek te-
tején Isten képe lebeg, a szép, a jó, a
nemes, a fölséges, a szent, a tiszta, az
eszme ragyogása s ide szálltak a kiváló
lelkek, itt irták, rajzolták, vészték meg az
örök Felség egy-egy vonását, hogy lehoz-
zák a tömegnek, mely feljutni, színről-
szinre látni nem tudná őt. Lássá hát
egy-egy vonását, mit hivatott toll, ecset,
véső vagy alakítás rögzített meg s tanuljon
így a szépről, jóról, fönségesről, nemesről
prófétái által, a szellemóriásoktól.

De míg a kiváltságosak feljutottak,
vagy új utat törtek fel, hogy nyomdokai-
kon gyengébbek is feljuthassanak, addig

a lent maradt tömeg bálványokat állított
mindig saját képére és hasonlatosságára.

És a mint kész volt a bálvány, Na-
bukodonozor módjára hirdették, hogy
mikor a harsona, nagy dob, czintányér
és a reklám egyéb lármája megszólal a
bálvány tiszteletére, akkor mindenki dobja
felre izlését és önértetét; boruljon le,
vagy — kezdődik az emberáldozat.

Hanem a bálvány csak addig hatal-
mas, míg új és csillogó. A mint meg-
kopik vagy feltűzelik, vagy új formára
öntik, vagy megundorodnak tőle.

A felfújt és igazi nagyság között épp
az a különbség, hogy az előbbi haláláig
él, az utóbbi élete pedig halálánál kez-
dődik. A kinek az élet megadta a nagy-
ságot, attól rendesen elvette a halál.

Azt írják, hogy Zola nem halt meg
— tovább is él. Hát jó! legalább nem
tart vissza a konvencionális hazugság,
az a szokás, mely puder és pirostitóval
kendőzi a holtat, hogy fehérnek és egész-
ségesnek látszék holtában az, ki életében
is rothadt volt és mozdaltalan.

Felémelyített az a rút bálványimádás,
a mi országszerte nyivákol a Zola halál-
hírére. A többi között Vészi ur is cikket
ír Zoláról és e célra azt a kalamárását
vette elő, melyből a Széll Kálmán har-
matozó pattanását mártotta ki, a talp-
nyalás örökké feledhellen szimboluma
gyanánt.

Nem csoda hát, ha innen, a cikk
mottójába irt korlátoltságot csöppentette
papírra.

Vakondtúrás Zola lábai alatt a Par-
nasszus! nem! szemétdomb.

Sikerének titka egyszerű.

Rengeteg tömege az embereknek siny-
lik testi vagy lelki aberrációkban. Ezt
rejtegetni szokták és gyógyítani. Ha vala-
kinek vörös a haja befesti, ha szaga van
felre vonul a társaságtól, ha bűnös szen-
vedély izgatja, elrejtőzik vele.

Akad valaki, aki hőseit a vörös hajuaak,
szagosak, rejlőzökből választja — úgy
először megdöbben az izlés attól,
hogy nyilvánosságra rángatták a rejteni
valót, de ha elég erő van abban, ki hő-
sét előhuzta, ahhoz, hogy meg is védje,
akkor előbujnak mind a vörösek, a
szagosak, a titkos bujdoklók s védik ön-
magukat védőjükben s megteszik bálvány-
nak, hogy kényszerithessenek másokat is
leborulásra.

Az izlés helyébe lép a tömeges, mű-
vészet helyébe a siker, míg a próféták
fent járnak a magasban, a muzsák kö-
zött, addig lent elkészül a bálvány, a
drasztikus erő bálványa, melyet felibe
helyeznek a muzsának, hiszen látják,
hogy mindennap elpüföli a muzsát s az
— türi.

Ez a művészet dekadenciája. Isten
helyett borjúképi bálvány — ideál he-
lyett — bunkó az ideál számára.

Ezért ma eszme helyett hust fest a
piktor, kifejezés helyett domborit a véső
és a színi alakítás helyét elfoglalta a —
trikó.

Nem ismerem el a dekadens mű-
vészetet.

Vagy művészet vagy dekadencia.
Aglágyulásra vall erkölcsstelenség által
hirdetni erkölcsöt, sárral próbálni a

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Két leány.

Irta: Tutsek Anna.

— Mi baja, Magda?
— Semmi, — hangzik a komor felelet.
— De mégis, Magda. Egy idő óta maga
egészen megváltozott. Az én kis fecskémet
valami bántja. Mintha valamivel küzködne. A
szemén át a lelkébe látok én és olyan rossz-
szul esik, hogy szenvedni látom.

— Köszönöm, Teréz. Maga szeret engem,
tudom. De ne kérdezzen. Nem mosdhatok el
semmit.

Szóltanul mentek tovább az utcán, majd
Teréz egyébről kezdett beszélni, de Magda alig
felelt. A lelkével beszélgetett.

— Elértek a házhoz, ahol Teréz lakott.
— Engedje meg, hogy én is fölmenjek, —
szólt Magda hirtelen.

— Jöjjen gyermekem, — felelt Teréz szeli-
den, karjába öltötte kezét s úgy vezette föl a
lépcsőn.

Teréz öreg leány volt és ezt nem is tit-
kolta. Még egy évvel sem igyekezett fiatalab-
nak látszani, sőt ellenkezőleg. Szürkülő haját
öregesen kékfele simítva viselte, mindig fekete
ruhában járt s olyan szelid, szerető, anyai
szemmel nézett a világra, miként csak azok a
nők tudnak nézni, akiknek szívében ott él az
örök anyai szeretet, de akiknek soha sem volt
gyermekök.

Becsengettek a lakásba. Egy kis szol-
gáló nyitotta ki az ajtót, aki kezét csókolt
Teréznek. Látszott rajta, mennyire örül, hogy
hazajött urnője. Lesegítette a kabátot, kalapot
róla s ott tipegett-topogott körülötte, mint egy
hüségese kis kutya, míg Teréz kiküldte, hogy a
teát készítse el és hozza be.

Magda ledobta kezéből a hangjegyeket s
letült a divóra. Ő is odajárt a zenekolába,
ahol Teréz tanított, de ő még csak tanult. Az

idén végzett és készült letenni a zenetanítónői
vizsgálatot. Ott ismerkedett meg Terézzel, ki-
nek legkedvesebb tanítványa volt s nagyon
megszerették egymást. Kis fecském — úgy
hivta mindig Teréz.

A kis fecske most úgy tilt a diván sar-
kában, mint egy fészkből kivert kis fióka,
amelyet az ölyv kerülget.

Szóltanul itta meg teáját, melyet Teréz
elébe adott, aztán egyszerre fölgrótt, oda
térdeelt Teréz elé s ölébe rejtve arcát, keser-
vesen sirni kezdett.

— Oh, mondja, mondja, édes Teréz, na-
gyon megvetne engemet, ha megtudná rólam
hogy egy férfit nagyon szeretek?

Teréz szeliden simogatta a siró leány
fejét.

— Nem vetném meg, kis fecske. Még
csak el se itélném érte. De mondja, ha sze-
reti és ő is szereti magát, miért nem lesz in-
kább a felesége?

Magda fölállott és fölesimította haját.

UJ ÜZLET!!

REIN JAKAB czípő-, kalap- és
férfi-divatruháza.

Nagyvárad, Zöldfa-utca, „Zöldfa” szálloda.

A város rohamos fejlődése szükségessé tette, hogy az európai nagyvárosok mintájára **czípő-, kalap- és férfi divatcikkekben különlegességi üzletet** rendezzek be, hol mindennemű férfi divatcikkek a leg-
szébb és legelegánsabb kivitelben kaphatók. — **Férfi ingek, gallérok, kényesek, harisnyák, sétabotok, kalapok, férfi-
női- és gyermek lábbelik, pipere cikkek** stb. óriási nagy választékban. — A n. é. közönség minden rétege, üzletem-
ben oly kiszolgálást nyer **tartós, divatos, finom és elegáns** áruim beszerzése mellett, hogy rövid idő alatt
megvalósulva láthatom azon reményemet, hogy az egész városban a hálás közönség megjutalmazza törekvésemet
azzal, hogy egyik a másiknak fogja ajánlani:

— **Vásároljunk Rein Jakabnál, mert ott hallatlan olcsó, jó, szép és elegáns minden.** — 314

**Meglepetés! 8000 darab mintanyak-
kendőt osztok széjjel.**

Szíves látogatást kér tisztelettel **REIN JAKAB.**

meszelést, drasztikummal pótolhatni az eszmét.

Zola iránya nem teremtett új muzsát, csak kitepte a muzsa beleit s azt találta fel. Még mint ujtás is, inkább hentes, mint operatőr.

Eh! láttam én havasok ormán eredni a patakot és láttam szétterülni a völgyben. Fent tisztán bugygyant ki habja, s mint a folyó ezüst zugott sziklákon keresztül, mosva azokat, anélkül, hogy maga bepiszkolódott volna s a hol megtört folyása, ott felszálló párái örök szivárványt fontak felé. Lent pocsolya lett belőle és sertések szuszogtak sáros vizében.

Ne mondja senki, hogy ez a víz azonos a havasi patak vizével, hisz onnan eredt.

Ettől megveszekszik aki inni próbál, ott fent üdit. Ott fent szivárvány csillog habjain, itt lent seriés szuszog. A víz egy, de a szivárvány és sertés nem egy — a különbség vagy kétezer méter magasság, a mennyi a költészet és dekadens között fenn áll. Amennyi a Parnasszus és vakondturás közt van.

P—y.

Irógépek az ankéton.

A belügyminiszteri ankéton nem kis jelentőséggel bíró határozat lett hozva. Ugyanis Fenyvessy Ferencz főispán felvetette a kérdést, hogy a vármegyei árvaszékek elfogadhatnák-e és érizhetnék-e olyan okmányokat és kötelevényeket, melyek a mai divatos írógépekkel vannak megírva. Szerinte ezeket nem volna szabad elfogadni és ez iránt indítványt is tett. Gulner Gyula államtitkár igen helyeselte Fenyvessy indítványát, mert ő szakértőktől tudja, hogy olyan festékekkel lehet írni az írógéppel, hogy a szöveg 8—10 év múlva egészen eltűnik. Maga részéről is ajánlja Fenyvessy indítványának elfogadását, amit az ankét magáévá is tett.

A francziák Zoláról.

Zola Emil halálával a legtöbb lap elmondja róla a maga véleményét. Természetes, hogy e vélemények jókora része nem más, mint erősen felfuji dicséret; de azért, különösen a francia lapokban, akad elég őszinte kritika is.

Íme néhány francia lap véleménye:

Croix. Egy egész nemzedéket megrontottak iratai, melyek szemérmelenségéhez előbb hasonló sem akadt. Zola nem lett öngyilkos, úgy látszik; de hányan unták meg az életet a kik a *Pot-Bonille*-t olvasták! Hányan udoztak meg attól a világtól, melyben egy megromlott társadalmat láttak. Hányan futottak a mezők boldog tisztasága elöl, melynek Zola a *Földben* csak sarát mutatta be!

Sokakban lerontotta Isten eszméjét; sokakban a haza eszméjét; de mindenkiben le akarta rontani az erkölcsi eszmét.

Sok rosszat tett Franciaországnak, melynek nyugalomát és jó hírét feláldozta rettenetes gögje kielégítésének.

Rosszat tett polgártársaival, kiket félrevezetett perverz és lesújtó elveivel.

Rosszat tett hazája irodalmával, melyet letéritett a jó ízlés hagyományos útjáról.

Gaulois. A regényíró csodás sikerei természetesen átalakították pénzügyi sikerekké.

Zola Emil tíz év alatt legalább három milliót szerzett.

Kiadásai hamarosan ugyanolyan arányban nőttek, mint jövedelme s életét hallatlan fényűzéssel rendezte be. Nos és ezek a fényes jövedelmek egyszerre eltűntek az olvasókkal.

Nincs többé rendkívüli kiadás! A legszerényebb feltételek mellett sem alkalmazzák többé a lapok, melyek egykor királyilag fizették. Szóval nincs pénz, vagy csak annyi, hogy fényűző szokásai nagy részéről, melyeket már elkerülhetlen szükségletnek tekintett, le kellene mondania.

Igy állott Zola a halál előtt.

Libre Parole. Hirhedtségét és vagyonát csak azzal szerezte, hogy a legaljasabb ösztönökre spekulált, buja képeket rakott egymás mellé s megmozgatott olyan piszkot és szenny-

nyet, a mely eddig kívül maradt az irodalmon, mint a hogy a szemétdomb kívül van a házakon.

Csak egyszer ragadtatta ki magát drágalátos tanulmányai közül s ezt is azért tette, hogy egy alávaló áruást védelmezzen.

Liberté. Itthon hozzászoktatta kortársainkat az aljas és közönséges eszmékhez és látványokhoz, meghamisította a francia ízlést látszólagos tudományosságával pedig, mely az újabb nemzedékben olyan szépen visszatükröződik, meghabbarított egy sereg gyenge agyvelőt. Külföldön gyakorta komolyan vették erkölcsünk züllött ábrázolását, komolyan vették nemcsak ujjongó ellenségeink, hanem azok is, a kik nem tápláltak ellenünk előzetesen semmiféle gyűlöletet. Egy volt azok közül, a kik világszerte kürtölték, hogy nemzetünk megromlott s a végleges pusztulás útján járunk.

Journal des Débats. Keményebben soha sem fogják megítélni mint tette őt tanítványa azalatt, míg a *Föld* című regénye tárczafolytatásokban megjelent.

Es pedig ezeket a tanítványait éppen nem vezette prűdéria: köztük volt Bometan és Descaves is.

Nyilatkozatot tettek közzé, melyben a többi közt a következőket mondták:

»Nemcsak, hogy fölületes a megfigyelés, divatját multa a meseszöveg, de annyira lealjasodott az egésznek szelleme, hogy ocsmányságok gyűjteménye előtt vél az ember állani. A mester a piszkok fenekére szállt alá.»

Vannak persze bámulói nemcsak Budapestben, hanem a francia lapok közt is. Így az *Aurore* nagy írónak, a munkások kedvelőjének, a *Radical* nagy honpolgárának nevezi, a *Lanterne* pedig a következő érdekes nyilatkozatot teszi: »Ez a hatalmas materialista, a természetnek és emberi társaságának ez a könyörtelen elemzője eleve megvetett mindent, a mi katolikus (ez legalább őszinte idáig!) a mi szellemi, aki barátja az édeskés hazugságoknak, melyekben a gyengék semmisége tetszeleg magának.»

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 kr-ért. Más időben 60 kr.

— Mindent el fogok mondani, — szölt. — Érzem, szükségem van arra, hogy magának elbeszéljek mindent, Teréz és a tanácsát kérem. Nem, nem a tanácsát, mert én már elvagyok határozva. Csak azt mondja meg, mit gondol felőlem. Rossznak tart-e majd?

Gyorsan, szinte lázasan beszélt, nem is hagyta, hogy Teréz közbeszóljon.

— Ismeri a gyámszülőimet, ugy-e? A kik fölneveltek, mikor árván maradtam. De azt nem tudja ugy-e, hogy mit szenvedtem nálok, gyermekkorom óta. Oh, milyen szép a jótékonyosság, az irtalom, a könyörületeség, a felebaráti szeretet — a regényekben, de az életben rendszeren valami olyan furcsa dolog lesz belőle. Mikor Karádi ur és neje egy hirtelen fölbuzduló nagylelkűséggel rohamukban magukhoz vették a szegény kis árva leányt, azt hiszem már egy hónap múlva nem tudtak vele mit csinálni, s csupán csak hiúságból nem dobták ki a házukból. Oh Istenem, nem, nem teszek nekik szemrehányást, hiszen nem ütöttek, nem vertek, nem éhezettek — csupán csak nem szerettek. Terhükre voltam, egy tányérral több kellett az asztalhoz, meg cipő is kellett, ruha is kellett, a tanításom is pénzbe került; főszyonyok voltak, de azt meg restelték volna, hogy az ismerőseik észrevégyék, hogy az örök befogadott gyermek valamit nélkülöz. De én éreztem, oh mennyire éreztem mindig, hogy nem a szeretet adja, a mire szükségem van, hanem mindez csak kegyelemkenyér...

— Kis fecske, vajjon nem tuloz-e maga? kérdezte szeliden Teréz.

— Lehet, — felelt Magda a vállát vonva. — Lehet, hogy csak a hálátlanság szól így belőlem. De hisz ez mellékes, nem is erről akartam beszélni. Nem a szürke évekről, nem a tegnapról, nem az örökös szomjuságról szeretet és gyöngédség után, hanem a máról, a tavaszról, a boldogságról, a forrásról, a melyből elolthatom szomjamat s a mely onnan fakad, a boldogság országából. Oh Teréz, Teréz, szeretett-e maga valaha? ...

Teréz arcát egy pillanatra valami édes fény sugározta be.

— Szerettem, — felelt csendesen.

— Akkor hát meg fog érteni. Egy társaságban ismerkedtem meg vele. Az első félórán már éreztük, mind a ketten, hogy nem vagyunk közömböseket egymás iránt. És egy hét múlva már azt is tudtuk, hogy szeretjük egymást, — mélyen, igazán, becsületesen. Teréz, azóta virágos kert az élet. Vége a szürkeségnek, a szomorúságnak. Minden tele van dallal és fényvel és napsugárral. És én ezt a napsugarat nem adom oda, nem adom oda senkinek... mert az ő édesanyja el akarja venni, Teréz. Egy fehérhajú, gyöngye, beteges öreg asszony, a kit László imád és a kinek öreg napjait nem akarja megkeseríteni egy világért sem. Az öreg asszonynak hét gyermeke közül az egyetlen, a ki megmaradt, László. És oly büszke arra, hogy katona, már főhadnagy; az apja is az

volt és arról álmodozik, hogy egy gazdag grófnét vesz majd feleségül. A szíve megszakadna, ha megtudná, hogy egy ilyen szegény, egyszerű származású leányt akar elvenni, a kiért oda kell hagynia a fényes katonai pályát s egyszerű kis vasuti vagy postatisztnak kell lennie. Most tehát — érti-e már Teréz? Most vagy le kell mondanunk egymásról, vagy várni, várni, míg az öreg asszony meghal... Várni, Teréz... várni, egyik hetet a másik után taszítani, égő, szomjazó szívvel... várni, lesni valakinek a halálát... Oh, milyen csuf dolog az... Nem, nem bírnám megtenni és László sem bírná ki, a mi szívünkben halna meg azalatt valami... És így jöttünk rá arra a gondolatra: minek várni? Jogunk van a boldogsághoz, jogunk van egymást szeretni és én elmegyek vele, büszkén, felemelt fejjel, tiszta, becsületes, igaz szerelimmel szívemben és az dobjon rám követ, a ki nem szeretett igazán soha...

Teréz nem felelt semmit, csak csendesen, gépiesen kavargatta a teáját.

Magda pedig, a ki büszke, felemelt fejről beszélt, szegénylősen, lehajtott fejjel folytatta tovább:

— Már vett is ki lakást László. Oda költözünk. Nevelő szülőimnek is meg fogok mindent mondani. Ok akkor dühöseket lesznek és el fognak kergetni, de tulajdonképpen igazán mindegy lesz nekik. Azt hiszem holnap már megmondom. Már négy hete, hogy meg van a lakás — de — de én még mindig haboztam

A villamos központi telep.

— Tetemes pótköltség. —

A villamos világítás létesítése ügyén ki- küldött bizottság érdekes ülést tartott tegnap délután, amelyen egy kis hideg zuhanyban részesültek a bizottság nem hivatalnok tagjai.

A városi építkezéseknél már megszoktuk, hogy az eredetileg felvett költségvetés nem helyes, hanem tetemes költségtöbblet szakad mindig a város nyakába. Az azután egyre megy, hogy a mű létesítésének küszöbén, vagy az építés közben, mint pótkunka terheli-e a várost.

A villamos világításnál is így vagyunk.

Mikor már határozott a törvényhatóság az ügyben s számítását tett, hogy milyen kiadásoknak néz elébe, előállanak azzal, hogy a központi telep ek háromszor akkora épület kell mint ahogy az eredeti költségelirányzat szólott.

A Ganz-czég e tételnél jóval alul maradt a százezer koronán s most kitént, hogy a városi mérnöki hivatal által készített terv kivitele közel 160,000 koronába kerülne.

A gépeknél szintén mintegy 16,000 korona költségtöbblet merül fel.

Ha ez így megyen, milyen óriási különbözetet szólnak a város nyakába még a hálózat és berendezés révén?

A kiadott jelentések és elkészített szabályzatban pedig ahhoz az összeghez volt szabva a világítás ára, amilyent az eredeti költségvetés felelt, tehát minden fillér több kiadás, amely akár a befektetés, akár az üzemnél előáll, a világítást drágítja.

Ezzel az eljárással elérjük azt, hogy a városi villamos telepből szolgáltatandó magánvilágítás a minimumra száll alá, mert nem leszünk képesek konkurrálni a gázzal, amely előreláthatólag ugyis erős versenyt fog kifejteni, hogy fennállását biztosítsa.

Kellő számú magánvilágítás nélkül pedig keservesen drága lesz a mi villamos közvilágításunk.

E téren tehát a legnagyobb takarékoságra kell törekedni.

Nagyvárad város villamos világítási bizottsága tegnap ülést tartott, amelyen a központi

telep építése és a telep helyének megállapítása került szönyegre.

A bizottság ülésen jelen voltak: Bordé Ferencz elnök, dr. Károly Irén, Bozóky Béla, Mezey Mihály, Gerő Armin, dr. Baróthy Akos, Guttman József és Lovas Zsigmond.

A központi telep építése.

A központi villamos telep építményeinek tervezetét a mérnöki hivatal elkészítette s Lovas Zsigmond tb. főmérnök terjesztette elő. A telep háromszor akkora van most tervezve, mint amit a Ganz-czég tervezett. A Ganz-czég ugyanis 384 négyszögméterre, a főmérnök pedig 1080 négyszögméterre tervezi az épületeket. Ebben elhelyezést nyernek a két 300—300 lóerejű és egy kisebb gép, a szükséges mérő és raktárhelyiségek, lakások és megfelelő hely egy esetleg később szükséges egy gép és kazán részére. Az egész épület beton alapra jönne, míg a gépek alá portlandt-cement-tömböket raknának. Az épületek belül 7 méter magasaknak vannak tervezve; a fedél vasalkatrészekkel; a kapcsoló pedig teljesen elszigetelve.

Gerő Armin megütközve hallotta az előterjesztést. A Ganz-czég ajánlatában csak egy-harmadrésze van tervezve a központi-telep épülete s ezt a kereskedelmi miniszter szakértője is helyben hagyta. Miért kell most ily óriási épület? Ez óriási tulkiadást okoz.

Bordé Ferencz megjegyzi, hogy a Ganz-czég az épületekre nem pályázott s e tekintetben nem is vállalt felelősséget.

Lovas Zsigmond előadta, hogy a Ganz-czég terveiben az egész központi telep 380 négyszögméterre volt basirozva, míg most csak a gép- és kazánház 1100 négyszögméterre van tervezve. Egy négyszögmétert 80 koronával számítva, a több költség mintegy 56—60 ezer korona.

Bordé Ferencz próbálta még védeni a tervet. A nagyobb gépeknek több hely kell s különben is nagyobb tüzemre és fogyasztásra van kilátás s így a berendezkedésnek is nagyobb- nak kell lenni.

Gerő Armin nincsen megelégedve a felvilágosításokkal, mert fél, hogy az egész mű létesítésénél, berendezésénél, mikor a részlet-tervekre kerül a sor, óriási különbözetek lesz-

nek. Ennek pedig az lesz a következménye, hogy a villanyáram drágább lesz s a közönség nem kapja a világítást azon az áron, amint hirdették. Ez a dolog aggasztja.

Guttman József azt kérdezi, hogy a gépek mennyivel lesznek drágábbak, mint az eredeti tervezetben? Ezt is tudjuk meg.

Lovas Zsigmond: a gépberekezésnél mintegy 16,000 korona több kiadás merül fel. Hogy teljes képet nyújtson, előadja, miként a mostani tervek szerint a gépház és kazánház 92,000 koronára, a gép és kazán befalazás 14,600 koronára, a lakóházak pedig 61,000 koronára vannak tervezve. Valószínűleg ez összegből lemegy 15%, amit az árlejtésnél mint engedményt remélnék elérni.

A bizottság ezután redukálta a terveket. Kimondotta, hogy a központi telepen csak a főgépésznek legyen lakása, a szerelő részére pedig egy szoba, továbbá szükséges 3 iroda és 2 raktárhelyiség. — A gépházat is kisebb méretre vették, csak a mostani szükséglethez, 3 gép és kazán részére. Ez 10—12 évig elég lesz s a költségeket 8000 koronával apasztja. A későbbi kibővítésre azonban meg lesz a szükséges terület. A személyzet részére szükséges lakóház ügyét későbbre halasztották, mivel azt ugyis csak a jövő tavasszal építik, ha a város szükségét látja.

Hol legyen a telep?

Ezután áttért a bizottság azon másik fontos kérdésre, hogy hova építsék a központi villamos telepet. A városi közgyűlés tudvalevőleg a váradi-velencei vasutállomás mellett levő területet jelölte ki erre a célra.

Lovas Zsigmond tb. főmérnök előterjesztette, hogy a kijelölt váradi-velencei területen próbakutat ástak s a szivattyúzásnál kitént miszerint a területen nincsen elég víz. 24 órában alig lehet 400 köbméternél több vizet nyerni, pedig naponként 1000 köbméter vizre lesz a központi telepeknek szüksége.

Bozóky Béla kir. főmérnök lehetetlennek tartja ezt, mert tapasztalat szerint, ott van elég víz. A 6 méter mélységű kut nem elegendő, mert valószínűleg mélyebben vízvesztéget találunk. Nem hiszi az előterjesztett eredményt, s ezért javasolja, hogy a kutat

... De most már számot vetettem magammal... Szeretem Lászlót és ő is szeret engem és nem fog elhagyni soha és én bizom benne, úgy mint a jó Istenben...

Teréz még most sem felelt semmit. Magda ijedten nézett reá.

— Hát meg fog vetni, ugy-e? — kiáltott könnyezve. — Elitél, rossznak, könnyelműnek tart, ugy-e? Azt hiszi, el fogok sülyedni, azt hiszi: romlott és aljas leszek, mert követem szívem szavát?...

— Nem, gyermekem, — felelt Teréz csendesen. — Nem itélem el, nem vetem meg. En megértem — és mindent megbocsátok. Es bizonyára rajtam kívül nagyon sokan lesznek még, a kik szintén föl fogják menteni és azt mondják: helyesen cselekedett. Csak a gonoszok, az álszenteskedők és a kislelkűek sziszegnek a szerelem szent és hatalmas parancs ellen. Mert az igazi, tiszta, nagy szerelem valami oly fenséges, oly hatalmas dolog, hogy az előtt minden igaz érzésű ember meghajítja a fejét. Es végre is, joga van mindenkinek ott keresni a boldogságot, a hol gondolja, hogy megtalálja. Maga jó, nemes és becsületes marad akkor is, Magda. Szomorú dolog is volna, ha egy nőt csak a külső szertartás tenne becsületessé! Nem, Magda, én nem itélem el és bizonyára más sem, a ki megérti. En azután is ép oly jónak, épp oly nemes érzésűnek fogom tartani, mint eddig. De mielőtt elindul arra a bizonytalan utra azzal a férfival, a kit sze-

ret: kérdezze meg tőle őszintén, szeretett-e már azelőtt valakit és milyenek voltak azok a nők, a kiket szeretett?

— Miért? — kérdezte Magda csodálkozva.

— Csak. Kérje meg, hogy beszéljen magának azokról a lányokról, a kiket szeretett. Es kérdezze meg, — csak ugy, beszélgetés közben, — hogy nagyon szerette-e őket és ők is szerették-e őt?

— Miért? — kérdezte ismét Magda és valami összeszorította a szívét; féltékenység volt-e, vagy valami más, rossz érzés, nem tudta...

Es másnap délután ismét ott volt Magda a Teréz csöndes, nyugodalmis kis szobájában. Nem sirt, nem beszélt, csak megfogta a Teréz kezét és ráhajította fejét.

Most már nem kérdezte: miért. Megértett mindent.

Es képzeletben ismét látta a László unott, kelletlen arcát, a mint kitartó faggatózására beszélt azokról a nőkről, a kiket szeretett.

Nem, tulajdonképpen nem is szeretett azelőtt soha senkit. Nem is érdemelte meg egyik sem...

Az asszonyok mind kaczerak, könnyelműek, léhák voltak, a leányok ledérek, rosszra hajlók... A szerelem csak muló pillanattig tartott; most csak megvetéssel gondolhat vissza

minden eddigi viszonyára... Azok közül, a kik szerették, egy se volt jó, egy se tisztességes, az emlékek is eltűnt már szívéből, miként eltűnt az is, a mit egykor szerelemnek képzelt irántunk...

— És miként eltűnne az is, a mit irántam érez most, — gondolta magában Magda. — Es ha a szívem vérét is áldozom föl érte, évek múlva én rólam is csak ugy fog megemlékezni, mint egy könnyelmű leányról; egy virágról, a melyet ha ő nem tör le, hát le-töri más... Nem a világ itéli el, nem az emberek, hanem leghamarább az a férfi, akiért mindent föláldozott...

Atölelte Terézt és odahajította fejét vállára.

A két leányszív megértette egymást. Az egyik, a melyik már kihűlt és a másik, amelyik kihűlni készült.

Megértették, hogy a szerelem vándorutján mindig ott jár a szenvedés azok mellett, a kik egész szívüket adják oda és mitsem törődve azzal, hogy véresre sebzik, nyitott szemmel, dalolva baladnak előre a tövises közöll... Mert a szerelem is, csak ugy, mint a többi természeti erő, vak és süket. Nem tud arról, a ki imádja, nem vigasztalja azt, a ki miatta boldogtalan lesz és nem kárpótolja semmivel sem azt, a ki érette mindent elveszített...

mélyítsék s újabb próbaszivattyuzást eszközöljenek s a bizottság a helyszínen szerezzon tapasztalatot a vízbőségről. Ezt a dolgot nem szabad elhamarkodni.

Bordé Ferencz nagyon sürgősnek tartja a terület kijelölését, mert májusra száraz állapotban át kell adni az épületeket a Ganz-cégnek, hogy a berendezést idejére elkészíthesse. Hangsúlyozza, hogy sokkal előnyösebb, ha a telep a város belterületén lesz, a sertésvásártéren. Ha a város megvásárolja a Rosenfeld-féle házat és telket, itt elég hely lesz a telep részére.

Dr. **Károly** Irén közbevetve megjegyezte, hogy szemrehányás illetheti a bizottságot, hogy a telep helyéről még az elmúlt évben nem gondoskodott.

Gerő Armin ellenzi a telepnek a város belterületén leendő elhelyezését. Nemcsak a közgyűlés határozata miatt, hanem a város szempontjából is. Kifejti, hogy amit veszít a város a külső telepnél áramvesztés címén, azt megnyeri a szénszállításból eredő különbözetnél, mert nem kell a közúti vasútnak azért fizetni, hogy a szenet a városba szállítja.

Az érdekes vita után kimondotta a bizottság, hogy Váradi-Velenczén a próbakutakat ki-mélyítik s újabb próbaszivattyuzást eszközöljenek, a melynél kedden, október 7-én délután a bizottság is helyszíni szemlét tart.

A bizottság ezután a központi telep építésére kiirandó árlejtési feltételeket elfogadta s előterjeszti a tanácsnak.

A villamos világításról szóló szabályrendeletet pontonként tárgyalták. A tervezetet egész terjedelmében közöltük.

Ezzel vég t ért az érdekes ülés.

UJDONSAGOK.

Éljen a király!

Minden loyális magyar ember őszinte szívvel kívánja ezt ma annak a jószágos, sokat szenvedett és sokat muokálkodó koronás ősz embernek, a ki alkotmányos királyságunk igazságos ura és jószágos atyja.

Mióta Habsburgok ülnek Szent István trónján, nem volt még uralkodónk, kit oly osztatlan szeretettel, ragaszkodással vett volna körül a nemzet, mint I. Ferencz József apostoli királyunkat.

S ennek a mély, odaadó hódolatnak minden kínálkozó alkalommal sietett is a nemzet méltó kifejezést adni, hogy érezze meg a koronás Ur e nemzet háláját, szeretetét, mely minden jószágot és méltányosságot igyekszik meghálálni.

Es ő megértett bennünket s nemzetünk javára, alkotmányos királyságunk megerősítésére munkálkodik nem fáradó buzgalommal, a miért mi évről-évre hálásabban ünnepelhetjük felséges Urunkat, valahányszor alkalom kínálkozik.

Ma névünnepe alkalmából háláadó szent misét mondanak szerte e hazában.

Székesegyházunkban d. e 9 órákor lesz az ünnepi Istentisztelet.

Kérjük azon tisztelt vidéki előfizetőinket, kik határlékban vannak, hogy azt kiegyenliteni sziveskedjenek.

TAJEKOZTATO.

Okt. 19—20. Iparosok országos kongresszusa.

* **Requiem a 13 aradi vértanuért.** Holnapután, október 6-án lesz az évfordulója a szabadságharc után vértanuhalált szenvedett 13 hős kivégeztetésének. A gyászos esemény évfordulóján gondolatunk elszáll az aradi Golgotához, ahol a nemzet legjobbjait bitóra juttatta a zsarnokság. Az évforduló napján évenként gyászmisére gyűl össze Nagyvárad polgárcéga. Ez évben — mivel a premoatréiek templomában e napra már kitűzték a requiemet Pongrácznéért — ezuttal kivételesen a Szent László-templomban fog megtartatni az aradi vértanukért a gyászmise október 6-án reggel 9 órákor.

* **Az endrődi alesperesi kerület papságának őszi gyűlése.** Szept. 30-án tartotta az endrődi kerület őszi gyűlését, melyen jelen voltak: **Spelt** Gyula kerületi esperes, **Chilkó** László, dr. **Dunay** Alajos, **Szirmay** Árpád, **Zelinka** János, **Bádák** Matyás, **Szabó** Sándor, **Gáspár** István, **Mellau** István és **Ruszká** Zoltán. **Spelt** Gyula esperes a gyűlés megnyitása után bensőséges szavakkal emlékezett meg dr. **Schlauch** Lőrincz bíbornok, a nagyvárad i. sz. egyházmegye dicső püspökének s papjai áldott lelkű atyjának elhunytáról, a kerület mély gyászát pedig egyhangú hozzájárulással jegyzőkönyvileg örökítette meg. Egyben üdvözölte a köztisztelőknél álló káptalani helynököket. Majd következett **Szabó** Sándor felolvasása az **»Egyháziak adózásáról«**, mely alatt a kerület papsága felajánlotta szeretett hazájával szemben mindenkori tanúsított köteletségérzetét. Tapasztalt férfiak hozzászólása tisztázta az egyes bonyolult kérdéseket s sajnálattal látta az adóügyek kezelésében a nyilvánosság előtt is pertractált egyenlőtlen eljárást hasonló esetekben. Több praktikus kérdés került szónyegre a gyakorlati lelkipásztorkodás teréről különösen a polgári házasságjoggal és anyakönyvvezetéssel szemben, mely a néprétegeket minduntalan zavarja s panaszos ügyek intézésére zaklatja, az összegyűlt papságot pedig tapasztalatainak előadására s egymás jótanácsainak meghallgatására is buzdítja. A kondorosi lelkészség szegény sorsu hívei párbérének megváltására a kerületi papság önként megajánlott nagyobb összegből ez alkalommal 500 koronát tett le a jótékonyág oltárára; ezenkívül pedig 96 koronát oly célból, hogy első harmada péterfűlér legyen, második harmada a pápai jubileumi év költségére ajánltassék fel, harmadik része pedig a tanítói nyugdíjalap gyarapítására fordíttassék. Végül hozzájárult a gyűlés az elnök azon jelentéséhez, hogy az endrődi kerületet bejelentette a kath. hírlapírókat segélyező egyesületbe, a »Pázmány-Egyesület«-be, s közösen járult hozzá a tagsági díj fedezéséhez. A gyűlés befejezése után azon kívül folytatták az eszmecserét még a fehér asztalnál is.

* **Nagyvárad négy milliója.** **Rimler** Károly Nagyvárad város polgármestere a hét elején Budapesten időzött, hogy megkössa, illetve aláírja a szerződést arra a 4.000.000 korona kölcsönre, amelyet a város a Pesti Hazai Első Takarékpénztártól vesz fel részben egy régebbi adósságkonvertálására, részben pedig a villanyosmű kiépítésére. A városnak az óriási összegből csak másfél millió korona jut, a többi a 2.600.000 koronás kölcsön visszafizetésére fordítják. A szerződés, illetve kötvény aláírásáról egyik fővárosi lap is megemlékezik a következőkben: Azok, akik tegnap az Első Hazai Takarékpénztár főpénztárnál voltak, ugyancsak soká várták, hogy rájuk kerüljön a sor. Tapasztalhatták itt is, hogy a nagy tőke mennyire elnyomja a kicsit és milyen megkülönböztetett tisztelettel viseltetnek irányában. Tegnap délelőtt jelent meg ugyanis a takarékpénztárban **Rimler** nagyvárad polgármester három rendelkezésére bocsátott szolgálva, hogy a városa

részére folyósított 4.000.000 korona kölcsönt felvegye. Természetesen a pénzt nem tudná magával vinni a polgármester, mert nagyrésze értékpapirokból és kötvényből áll. A fizetés tehát csak azért történt a főpénztárnál, hogy a kötelezvény aláírása a tényeknek megfelelően a pénz átvételekor történjék.

* **Kinevezés.** A nagyvárad kir. tábla elnöke a vezetése alatt álló kir. ítélőtábla kerületébe **Kemény** István díjtalan joggyakornokot díjas joggyakornokká nevezte ki.

* **Változás a Mátyás ünnep sorrendjében.** A királyt a kolozsvári Mátyás-szobor leleplezési ünnepélyén tudvalevőleg **József** főherczeg fogja képviselni. **József** főherczeg erre vonatkozólag tegnapelőtt a rendezőbizottsághoz leiratot intézett, melyben arról értesíti a rendezőseget, hogy a belga királyné halálával őt ért mély gyász miatt a leleplezéssel kapcsolatos többi ünnepeken részt nem vesz. Ennek következtében a rendező bizottság ülést hívott össze, melyen a bált és a theatraparét, melyek különben a legfényesebb pontjai lettek volna az ünnepélynek, — törölték a programból.

* **Tolvaj cigányok.** A hírhedt **Lakatos** családnak tegnap ismét két nő tagját tartóztatta le a körözstarjáni csendőrség. A jeles némberek holmi apró-cseprő értékesebb tárgyak elzsebelésével foglalkoztak. A tolvajok **Lakatos** Mária és **Lakatos** Julánna cigányleányok. A csendőrség átadta őket a helybeli ügyészségnek.

* **A tisztviselők 3 millió koronája.** A tisztviselői fizetések javítására az idei költségvetésben engedélyezett három millió koronát tudvalevően eddig fel nem használták. Min most jelentik, a pénzügyminiszter november hónapban intézkedni fog a felosztás iránt s a költségvetési előirányzat előterjesztésével egy időben nyilatkozik a felosztás alapjául szolgáló kulcsról.

* **A székesfehérvári párba jaldozata.** **Knöbel** Elemér, a szerencsétlen kimenetelű párba jaldozatának ereje perczről-perczre gyöngül, úgy, hogy most már nem biznak felgyógyulásában azok sem, kik eddig — ismerve erős természetét — ezt biztosnak tartották. A tegnapi örvendéses hír, hogy a halálosan sebzett fiatal ember a gyógyulás útjára lépett, ma ellenkezőre fordult. A tüdő és hashártyalob gyorsan fokozódik s látszólag a beteg eszméletnél van, ma már egy szót sem szolt, szinte szemmel láthatólag fogy az ereje, homályba borult szemek csak ritkán tekintenek a körülállókra, akik között első sorban a bánatos édesanya kelt mindenkiben részvétet. A Fehérvárról vett értesítés szerint a katasztrófa most már el nem kerülhet. A délelőtt jelentkező csuklás, mely most már a belső szervek felett a lobosodás teljes uralmát jelenti, nem szűnhetett, s így bár a halál órája, tekintve az erős szervezetet, meg nem állapítható, a mai nap folyamán a legnagyobb valószínűség szerint bekövetkezik.

* **Kedélyes fogház.** A Nagyvárad tegnapi számában e cím alatt hír jelent meg, melyben azt írja, hogy egy apró marhák ellopásáért elfogott cigányt hegedűjével együtt zártak el és a cigány a zárkában rabtársai és saját maga mulattatására vidám nótákat kezdett játszani. A foglyoknak pedig megjött a zenei hangok halattára a kedvük és vígan táncoltak a nóta szerint, mindaddig, míg egy readórtisztviselő le nem intette a kedélyes foglyokat. — Erre vonatkozólag a rendőri sajtóirodától a következő értesítést kaptuk: A Nagyvárad mai számában **Kedélyes** fogház címen megjelent közlemény, mely szerint a nagyvárad rendőrség börtön helyiségében egy fo oly cigány hegedűszó mellett mulattatta volna társait, az első

Tasnádiék lakásába, a ki aztán egy jó darab szalonát, egy zacskó lisztet és egy néhány cső tengerit hozott ki a házból, de alig lépett ki az ablakon, a másik szomszéd leselkedő fiai, lányai énekelve kiabálták:

— Láttuk! Ne félj Puskás Mari! Loptál. Kapsz te még ezért!

Igy aztán rajtavesztett a két testvér az esteli expedícióban. A hazatérő Tasnádiék mindent megtudtak a szomszédoktól s fel is jelentették a tolvajlást, a miért tegnap a törvényszék elé került Puskás Mari meg a Gergely bátyja. A szegény rácsábitott kis leány sirva bevallott mindent, de a fiu az tagadta, hogy ő bízta volna, s mivel kellő tanubizonyosság nem volt ellene, a törvényszék felmentette, míg a kis leányt 3 napi fogházzal büntette.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Szombat: Ornagy ur.

(d. u. Bölcső és koporsó.)

Vasárnap: (este Milimári.)

Az Őrnagy ur.

Valamire való orfeum az efféle darabokat előre szokta jelezni ilyen óvó czédulákkal:

Csak uraknak!

Férfi-estély!

Arra aztán elmehet hölgy is, hogy megtanuljon újra pirulni, a ki már elfelejtett.

Tegnap a Szigligeti-színház még az orfeumok közt is alsó rangra aljasodott. Szinre hozott egy csomó szemén szedett trágárságot s még előre reklamirozott is neki. Mert hogy az Őrnagy ur nem más, mint a szinpadra felhozott utcai rongy, némi ötletekkel felcizfrázva, azt jó előre érezte már a nagyváradi uri közönség, mely jórészt csak férfijaival képviseltette magát.

Még eleinte tűrhető volna a dolog, a mig a nőket nem ismerő Őrnagy csak csókokon botránkozik meg. Itt van néhány ügyesen megírt hely, szellemes mondás, mulatságos alak és kacagató helyzet, úgy hogy az első felvonás végén még meg lehet elégedve az ember. Hanem aztán az erényes Őrnagy ur olyan helyre kerül s olyan botránnyba keveredik, a minek reprodukálásából pirulna a papir. Nem éppen szemtelen megint a kibonyolítás, hanem az is határtalanul szemtelen. Bocsnat, nincs rá más szó.

Mikor a sok trágárságon túl vagyunk, azt szeretnők már most tudni, mire való Nagyvárad híres szinügyi bizottsága? Nem volt annak idején egy ember sem abban a szakbizottságban, aki ismerve az Őrnagy ur aljas viczeit, felemelte volna szavát a darab becsempészése ellen? Nem volt senki, aki kezébe nyomta volna a cenzurázó kék irónt az igazgatónak? Magához ragadott a szinügyi bizottság egy csomó jogot, gyámság és gondnokság alá helyezte az igazgatót, de mikor sarkára kellene állania, akkor hallgat, mint a fatuskó. Eltűri, hogy a Szigligeti tiszta nevét viselő színházat baka viccekkel és az utca szeméjtével piszkítsák be. Ugyan nagy haszna van az ilyen szakműködésből Nagyvárad közönségének és a művészetnek!

Csatlakoznak az előbb leszóltakhoz a szinészek is. A mi kicsi szellem van a darabban, azt zsebre tették, de a felsőbb fokú malaczságokat sorba kitálalták, minél vaskosabban. Néhol valósággal felháborodott az ember, pedig tulnyomóan férfi-társaságban lévén, kezdtük magunkat Orfeumban érezni. A karzatról kedélyesen figyelmeztették egy helyen Krasznayt,

hogy hangosabban beszéljen: határozottan valami vándor zengerájba képzelhette magát az ember.

Ilyen szinügyi bizottság, ilyen vezetés, ilyen előadások mellett csakugyan nem marad más hátra, mint hogy a közönség folytassa eddigi magatartását s maradjon távol a színházból. Az Őrnagy urhoz hasonló dolgokat olcsóbban lehet élvezni az orfeumi-lebujokban, esetleg ingyen is a kaszárnyákban.

A szereplőknek elmondtuk már egyik általános hibáját, a darabosságát. Kivételt csak Tóth Elek (Champertux) képezett, a ki ügyesen és mégis hatásosan tudott szerepén átsiklani. Az Őrnagy ur szerepében Krasznay (Labourdette) játszott sokkal kevesebb sikerrel, mint reméltük. Egyáltalán nem igyekezett szerepét kiaknázni, változatosabbá tenni; sokoldalúsága ötletessége cserben hagyta, a komikus hatást átengedte másoknak. Ezek a mások Tóthon kívül Bérczi (Moulord), Szathmáry (Maloizel) és Bognár (Dingois) voltak. Egyik kacagatóbb figurát alakított, mint a másik; megjelenésük már derűtséget jelentett. Kitűnő, erélyes huszárezredes volt Szarvasi, Benkő Jolán pedig megint egy mámi szerepében remekelt.

A rózsabimbó és a méh lecséplé kuplóját Bilkei Irén énekelte; a körülményekhez képest elég unalmasan. Nem csoda, ha Krasznay nem jött tűzbe tőle. Kisebb szerepekben jók voltak Pintérné és Peterdy Etuska.

A rendezés kivált a II. felvonásban mintaszerű volt a csoportok elrendezésében.

Reméljük végül, ma még kevesebben nézik végig a szenny-darabot s aztán elbúcsúzatunk tőle a viszont-nem-látásig.

Dr. K. A.

Vasárnapi előadások. Vasárnap délután a színházi Kossuth ünnepi darabja, a *»Bölcső és Koporsó«* kerül még egyszer színre, Este Almásy Tihamér kitűnő életképe, a *»Milimári«*.

Diszelőadás a Szigligeti-színházban. Október hó 18-án diszelőadás lesz a Szigligeti-színházban. Az ország iparosai tudvalevően kongresszusra gyűlnek e napon Nagyváradon. A kongresszust előkészítő bizottság megkereste Somogyi Károlyt, hogy a vendégek tiszteletére rendezzen egy előadást. Somogyi kész örömmel teljesíti e kérést. A diszelőadáson Szávay Gyula a *»Munka«* című nagyhatású drámai költeménye és a *»Varázshegedű«* ez a bájos operett kerül színre.

Október 6. a színházban. Október 6-ot — mint már megirtuk — megünnepli a Szigligeti-színház. A nemzeti gyásznapon Dobsa Lajos hatalmas trágédiája, az *»V. László«* vagy *»Hunyadi László halála«*-t játsszák.

Uj darabok. A jövő hét érdekes színházi műsort ígér. A hét elején kerül először színre az *»Aranyhalak«* vigjáték. Ugyancsak a jövő héten kerül először színre Sardou darabja, a *»Haza«* Operett-premiere is lesz a jövő héten. Zieher gyöngyörű muzsikájú operettjét, a *»Svihákok«*-at mutatja be az operett személyzet. Az operett nőszereplője Márkus Aranka, Amon Margit, Bilkey Irén, T. Pogány Janka, Benkő Jolán és Kulinyi Mariska. Nagyban folynak a próbák a *»Katalin«* béli Bóldi és Fehér nagysikerű operettjéből s Géczy István új nagy hatású népszinművéből, a *»Régi szerető«*-ből. Ezt a két darabot is mostanában mutatják be.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 16.

Bérlet 4. sz.

Ma szombaton, 1902. október 4-én

Az Őrnagy ur.

Bohózat.

S Z E M E L Y E K:

Montgiron, ezredes — — —	Szarvasi Sándor
Labourdette, Őrnagy — — —	Krasznay Andor
Henri Fréville, hadnagy — — —	Deésy Alfréd
Champeaux, önkéntes — — —	Tóth Elek
Moulard, közhuszár — — —	Bérczi Gyula
Lardinot manipuláns őrmester — — —	Csatár Győző
Baudricourt, kapitány — — —	Kovács Lajos
Verdier, hadnagy — — —	Kalmár Béla
Dingois, gyógyszerész — — —	Bognár J.
Maloizel, adópénztáros — — —	Szathmáry Arpád
Filerin apó, előjárásági titkár — — —	Vank István
Paulette — — — — —	Bilkey Irén
Héloise néni — — — — —	Benkő Jolán
Pauline — — — — —	H. Novák Irén

HELYARAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsölye 1 frt 50 kr. Körzék 1 frt 20 kr., Tánlászék 1 frt. Erkölyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Erkölyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7 6 órakor.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap vasárnap, október 5-én

Délután 3 órakor félhelyárrakkal:

Bölcső és koporsó.

Alkalmi darab.

Este hét és fél órakor rendes helyárrakkal:

Milimári.

Életkép.

REGÉNY-CSARNOK.

Tüzzel-vassal.

Irta: Sienkiewicz Henrik.

106

Csak Burdabut nem kért kegyelmet. Hősiesen küzdött. Az összetört tömegben már a kardját sem használhatta, késével döfködött tehát.

A kövér Desikkel viaskodott elsőb és hamarosan leszurta őt. Lezuhant szegény a lováról és fölkiáltott:

— Szerelmes Jézusom!

Azután eltűnt a lovak lába alatt. Csataménj keresztilharapta magát a körötte állókön és Burdabut a nyomába furakodott.

Kalski Zenobius a fejére mért egy hatalmas vágást, de a kozák kicsapta a kezéből a kardot és széthasította a fejét. Kalmuk katonái nyomon követték és szintén késeikkel szúrták le a huszárokat, akiket babonás félelem fogott el.

— Büvszere van!

— Nem fogja a kard!

— Sebezhetetlen!

Igy kiáltottak és kitértek Burdabut elől, akinek szeméből ömlött a vér, ajkáról szakadt a tajték. Most megpillantotta Skrzetuskit és egyenesen nekirontott.

Viszafajtották mindannyian a lélekzetüket és fölhangytak a harcvezet, hogy a két hős vitéz viaskodását nézzék. Skrzetuskit nem tántorították meg a kiáltások:

— Nem fogja a kard! Sebezhetetlen!

Tombova égett keblében a bosszu vágya, amikor testvéreinek legjobbjait elhullani látta a kozák csapásai alatt s fogait csikorgatva rontott re. Oly hevesen csaptak össze, hogy lovaik magasra ágaskodtak. A lengyel lovag darabja szétörte Burdabut kardját. Ugy látszott, hogy már menthetetlenül elveszett, de a kozák

fölgrott a nyergéből, egy rettenetes szorítással magához ölelte Skrzetuskit, félkarjával átfogta, másik karjával pedig kést emelt reá. Most a lenygel élete látszott veszettnek. De a Heléna lovagja hirtelen elhatározással megragadta Burdabut magosra emelt kezét. Görcsös szorítással kulcsolódott egymásba a két kéz, marták, forgatták egymást, de a Skrzetuskiénak rettenetes lehetett az ereje, mert a kozák ordítóznai kezdett és mint héjjából a bab: úgy bullott ki merev ujjai közül a kés. Skrzetuski most szabadon bocsátotta az elyomorított kezét és megragadta a Burdabut nyakát. Azután kis buzogányával néhány hatalmas ütést mért reá, míg végre hőrgyve bukott alá a kozák óriás.

A kalmukok ordítóva siettek a vezérök megbosszulására, de a huszárok rövid csata után valamennyit lemészárolták.

A huszárok másik szárnyán nem volt ilyen rettenetes viaskodás, ott elvégezte száz katoná munkáját a derék Longinus egymaga.

Másnap, mikor a lovagok végigjárták a csatamezőt, csodálkozva mutatták egymásnak a tőből levágott karkokat és kezeket, a nyakban leszelt fejeket, a derékig kettéhasított testeket.

Longinus járt erre, mezdogatták egymásnak.

A herceg is bámult e pusztítás láttára, s noha mogorva volt, mert rossz hírek érkeztek, nyilvánosan megdicsérete Longinust.

— Ilyen vágásokat sohase láttam! mondotta.

A csatának közben már vége szakadt. Eső is esett, s kioltotta a égő házak tüzeit, s a sötétben egérutat nyertek a kozákok. Mikor Wiersul a tatárok élén elsőnek nyomult be a városba, egy szál ellenséget sem talált már ott. A kozákok különös gyorsasággal elhúzózták az összes kocskákat, még a tisztek lovait is elébük fogták és a folyamodon átkeltek, magok után romba döntve az egyetlen hidat.

A fellegvárban rekedt nemeseket szabadították ki legelsőbb, azután a kozákokkal cimborált polgárok megbüntetésére került a sor. A herceg Wiersult bizta meg ezzel a véres munkával, maga pedig a futókat üldözők élére állott. A szerencse azonban nem igen mosolygott most reá. Sok időbe tellett már az is, míg lovasaival átjutott a tulsó partra, mert alkalmas gázlót kellett keresnie. Mikor pedig a nyomukba ért és Baranowski szakadatlan tüzelése folytán az ellenség negyven szekerét és két ágyuját zsákmányul ejtette, a kiewi vajda nem folytatta tovább az üldözést, hanem pihenőre trombitáltatott a katonáinak. A herceg szemére is hányta ezt, de ő mentegette magát.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK

A gazdasági ismétlő iskolák szaporítása.

Budapest, október 3. (Saj. tud. táv.) A kultuszminiszter néhány év alatt 1800 gazdasági ismétlő iskolát fog felállítani. Szervezetüket, tantervüket már elkészítették.

Zola temetése.

Páris, okt. 3. A rendőrprefektus nagyszabású intézkedéseket fog tenni, hogy Zola temetésén minden rendezést megszüntessen. A temetésben résztvevő küldötségeknek nála kell jelentkezniük, mert maga vállalta el a gyászmenet rendezését. Az a tisz, akire a temetésre kirendelt diszszázad parancsnokságát bízták, a Libre Parole szerint Mercier volt hadügyminiszternek a fia. (M. T. I.)

Páris, okt. 3. (Saj. tud. távirata.) A nacionalista újságok megbotránkozva írják arról, hogy a katonaság részt vesz Zola temetésén. Zoláné az éjtel részvét táviratok olvasásával töltötte. Zoláné többször kérte az intéző köröket, hogy zárják ki a politikát férje temetéséről. A madridi Heraldó szerint Vilmos német

császár részvét táviratot intézett Zolánéhoz. A Libre Parole szerint óvatosan titokban tartják e táviratot, félve a néplázadástól. Zola barátai koholmányoknak mondják Vilmos császár táviratát.

Az Adria hajói.

Fiume, október 3. Az Adria magyar királyi tengerhajózási részvénytársaság gőzösei »Szent László« tegnap Valencziából indult s utjában Marseillet is érinti, »Kassa« ma Marseillebe érkezett, »Mátyás király« pedig ma innen elindult, hogy Marseillen át Spanyolországba jusson. (M. T. I.)

Öngyilkos polgármester.

Makó, okt. 3. (Saját tud. távirata.) Major Miklós megyei árvaszéki ülnök, Makó város volt polgármestere, ma hajnalban az udvaron lévő kutba ölte magát. Major már régóta idegbajban szenvedett. Legutóbb agylágyulás tünetei és üldözési mánia is mutatkozott rajta. Betegsége miatt már hosszabb ideje szabadságon is van. Major nagyon tevékeny, becsületes tisztviselő volt. Makó város képviselőtestületének és az aradcsanádi vasut igazgatóságának tagja volt. Széleskörű társadalmi tevékenységéért mindenki becsülte.

Budapest, okt. 3. (Saját tud. táv.) Ejjel kijött, maga után bezárta az ajtókat, hogy családja utána ne jöhessen. Mikor keresésére indultak a cselédek törték fel az ajtókat s a rendőrség talált rá a kutban.

A Balkánról.

Konstantinápoly, október 3. Tegnap és ma itt sok albánt tartóztattak le. Ezt az intézkedést Nikolajevics orosz nagyherceg itteni tartózkodásával hozzák kapcsolatba.

Az olasz borvám.

Berlin, okt. 3. Az olasz borvám ügyében ankét volt a kereskedelmi kamarában, a melyen elhatározták, hogy a kormányhoz memorandumot adnak be az olasz borvám felemelése tárgyában.

A zágrábi rendőrség.

Zágráb, okt. 3. Khuen Héderváry bán elnöki rendelettel megbizta Winkler Sándor károlyvárosi kerületi előljárót a zágrábi rendőri osztály vezetésével és utasította a polgármestert, hogy az összes rendőrségi ügyeket adja át neki. A rendőrség új vezetője holnap foglalja el hivatalát. Azt hiszik, hogy ez a változás a zágrábi rendőrségi szolgálatban a zágrábi rendőrség államosításának előjele. A Neue Freie Pressenek az a tegnapi jelentése, hogy a statárium dolgában a döntést a diákok magatartásától teszik függővé, merő kombináció és éppenséggel nem felel meg az irányadó tényezők felfogásának. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Hatalások.		Budapest, okt. 3.	
Buza októberre	—	—	8.01
Buza áprilisra	—	—	8.93
Tengeri	—	—	5.16
Rozs okt.	—	—	6.53
Zab ápr.	—	—	6.
Káposzta, repce, búza	—	—	96
Értéktábla.		Budapest, okt. 3.	
Osztrák hitel	—	—	697.—
Magyar hitel	—	—	701.—

Allamvasut	—	—	—
Rizamarukai	—	—	509.50
Magyar jelzálog	—	—	243.—
Salgótarjáni	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktábla 1902. okt. 3-án

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	119.40
Magyar koronajárdék	—	—	97.80
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/2%	—	—	—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2/2%	—	—	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1875-ből	—	—	—
Magyar földmunkaügyi kötvény 4%	—	—	97.85
Italiárai jegy megváltási kötvény	—	—	100.—
Hollandiai államkötvény	—	—	97.50
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	—	—	204.—
Tiszszabályozás sorsjegy-kölcsön	—	—	160.—
Osztrák járdék papirban	—	—	100.40
Osztrák járdék papirban	—	—	100.80
Osztrák járdék aranyban	—	—	120.50
Osztrák korona járdék	—	—	99.75
Osztrák államsorsjegyek	—	—	150.50
Osztrák magyar bank részvény	—	—	15.90
Magyar hitelbankrészvény	—	—	725.—
Osztrák hitelintézet részvény	—	—	714.50
Párisi visita	—	—	96.12
20 frankos arany (Napoleon'dor)	—	—	19.03
Németbirodalmi márka	—	—	117.05
Londoni visita	—	—	289.50
20 márkás arany	—	—	23.42

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A magy. kir. szab.

Osztálysorsjáték főelárusítója a Biharmegyei Takarékpénztár

ajánl sorsjegyeket a XI. sorsjáték

I-ső osztályához

eredeti áron.

Sorsjegyeink kaphatók:

a Biharmegyei Takarékpénztár üzlet-helyiségében Kossuth-utca, 19/20.

a Biharmegyei Takarékpénztár váltóüzletében Kossuth-utca 19/20.

Lukács Mór tőzsdéjében Bémer-tér
Rosenblüh Béla > >
K. Frankl Mari > Nagypiacz-tér
Steier Jakab > Szt. László-tér

A nyereményeket azonnal készpénzben fizetjük. 327

Huzás november hó 20-án.

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házban (Kossuth Lajos-utca) egy első emeleti utcza lakás, mely áll: 4 szoba, 1 alcoven, mellék-helyiségek s egy üveges terasz a Kö. rözsre,

1. évi november hó 1-től kiadó.

292

Kiadó magtárak.

A Nagyváradi Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehető.

Ertekezhetni a Nagyváradi Takarékpénztárnál.

25 krtól kezdve
női fekete és színes ruhaszöveteket,

2 frt 75 krtól kezdve
kész női- és leány-felöltőket,

1 frt 20 krtól kezdve
gyönyörű női blousokat

kaphatni óriási választékban szolid pontos ki-
szolgálás mellett

FLEGMAN ÁRMIN divattárában
Nagyvárad, Bémer-tér.

Kiadó lakás.

A Biharmegyei takarékpénztár Kossuth-
utczai házában

Egy másodemeleti udvari lakrész

két szoba alkov, előszoba, konyha
és megfelelő mellékhelyiségekkel

1. évi november hó 1-től kiadó.

Értekezhetni az intézet I. emeleti üzlet-
helyiségében. 294

Három magtár

azonnal kiadó a

**Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és
terményhitelbank**

Nagy-Teleky-utczai házában. 306

Tanuló.

Egy-két jó házból való fiú, 2—3
gymnasiumi vagy polgári osztálylyal. ta-
nulóul felvétetik a Szent László nyom-
dában.

Eddig még nem létezett olcsó árak!

==== Eddig még nem létezett olcsó árak! ====

Leány az Anyához:

Fütyöl a szél, az idő már őszre jár,
édes anyám, meleg ruhát vegyen már!

csak az *Amerikai Áruházba* tessék
menni Fő-utca (Bazár színházi épület.)

Ott a legolcsóbban lehet Ruhaszövetet Flanelt,
Barchetot alsó téli ruházatot 221.

vásárolni, még pedig 10 frt bevásárlás után bármily fényképet nagyobbítunk.

TELEFON: 372.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

Fő-utca,
színházi »Bazár«-épület.

TELEFON: 372.

==== Eddig még nem létezett olcsó árak! ====

Eddig még nem létezett olcsó árak!